

MINISTER GENERALIS ORDINIS FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM

Prot. N. 0100/2021

Tokio, 03 lutego 2021

Siedemsetlecie śmierci Dantego Alighieri

Drodzy bracia,

W prostych słowach – ale z wielkim szacunkiem – proponuję uczcić największego włoskiego poetę (przez wielu nazywanego po prostu „Poetą”), Dantego Alighieri, którego siedemsetna rocznica śmierci przypada w bieżącym roku. Pragnę jednocześnie ogłosić całemu Zakonowi, że Centrum Dantego Braci Mniejszych Konwentualnych w Rawennie podejmuje różne inicjatywy i refleksje związane z tymi obchodami.

Otóż od 5 września 2020 r. do 12 września 2021 r. w tym słynnym włoskim mieście regionu Emilia-Romania, będącym świadkiem wygnania, śmierci i pochówku światowej sławy Florentczyka, jest realizowany szczegółowo opracowany program obchodów rocznicy śmierci Dantego.

Oprócz obiektywnego znaczenia tak wybitnej osobowości – był nie tylko poetą, ale także literatem, politykiem, miłośnikiem filozofii i teologii oraz wielkim interpretatorem historii – pragnę przypomnieć wielką zażyłość, jaka łączyła Alighieri z naszym Zakonem.

Faktycznie, „to właśnie z Braćmi Mniejszymi Konwentualnymi Dante utrzymywał szczególne więzi, uczęszczając na kursy filozofii do ich klasztoru Świętego Krzyża we Florencji. A ponadto, według autorytatywnego i wyważonego komentatora Dantego, Francesco Bartolo da Buti (około 1324-1406), Dante był nowicjuszem u Świętego Krzyża, (...) ale odszedł przed złożeniem ślubów, (...) wybierając jednak wstąpienie do Trzeciego Zakonu. Jak wiadomo, wygnany z Florencji z powodów politycznych 27 stycznia 1302 r., szukał schronienia na różnych dworach włoskich, aż został przyjęty przez Guido Novello z Polenta, podestę w Rawennie, gdzie zmarł w nocy z 13 na 14 września 1321 r. w wieku 56 lat. Otóż jego pragnieniem był wieczny spoczynek u ukochanych synów św. Franciszka, zaś na miejsce pochówku wybrał właśnie kościół św. Franciszka Braci Mniejszych Konwentualnych w Rawennie. Po uroczystym pogrzebie został pochowany na terenie cmentarnym, w sarkofagu osadzonym w zewnętrznej ścianie zachodniej dawnych krużganków kanoników”¹.

Od historyków możemy jeszcze dowiedzieć się, że obecność braci mniejszych w Rawennie rozpoczęła się co najmniej w 1218 r., a od 1261 r. wspólnota franciszkańska osiedliła się przy kościele św. Piotra Większego (powstałym około 425-451 r.), któremu z biegiem czasu nadano nazwę „św. Franciszka”. Nasi bracia – poza przerwami spowodowanymi przymusowym usunięciem – są do dziś obecni w tym miejscu, które strzeże doczesnych szczątków poety.

¹ I. L. GATTI, *Francescani Conventuali a Ravenna: 750 anni di presenza accanto alla tomba di Dante. Storia e carisma (Franciszkanie konwentualni w Rawennie: 750 lat obecności przy grobie Dantego. Historia i charyzmat)*. Prelekcja wygłoszona u franciszkanów w Rawennie 12 września 2011 r., https://centrodantesco.it/wp-content/uploads/2018/06/Conferenza_P_Liberale_750_anni_francescani_ravenna.pdf; zob. też: I. L. GATTI, *S. Francesco di Treviso. Una presenza minoritica nella Marca trevigiana (Franciszkanie w Treviso. Obecność minorycka na ziemi markizów trewizańskich)*, Centro Studi Antoniani, Padova 2000, s. 125-127.

Niemniej jednak bliskość Dantego z Zakonem wyraża się w prawdziwej więzi, a mianowicie w tej więzi, jaką znamienity pisarz czuje z postacią Świętego z Asyżu, który dzięki swojej *Pochwale stworzeń* jest uważany za pierwszego poetę literatury włoskiej. Trzeba przy tym powiedzieć, że prawdopodobnie więź ta zrodziła się nie tylko i nie zasadniczo w wymiarze literackim, lecz z pewnością – jeśli mogę tak to ująć – w sferze ich podobnej wizji kosmologicznej.

W istocie „Poeta” był nie tylko wybitnym literatem, ale przede wszystkim myślicielem kierującym się wiarą, chociaż krytycznie oceniającym ówczesną rzeczywistość społeczno-polityczną, jak również moralność, a nawet same struktury hierarchii kościelnej, która w tamtych czasach obnosiła się z władzą i zrażała wielką światowością. Więcej, św. Franciszek z Asyżu jako naśladowca Chrystusa był pokutnikiem, człowiekiem o jasnych wyborach ewangelicznych, a więc takich wyborach, które stały się alternatywą dla imperialnych, feudalnych kryteriów i wprost dla rodzącej się wówczas burżuazji.

Swoim życiem Biedaczyna zainspirował kościelny ruch nawrócenia i odnowy; w *Komedii* (nazwanej później *Boską komedią*) również Dante zaproponował prawdziwe „*itinerarium mentis in Deum*, od ciemności wiecznego potępienia do łez oczyszczającej pokuty, (...) aż do Źródła światła”².

Rzeczywiście, nie jest przypadkiem, że w swoim największym dziele literackim poświęcił św. Franciszkowi i jego miastu jedną całą pieśń, a mianowicie Pieśń XI, w części *Raj*.

Obchodzona zatem rocznica, oprócz uczczenia poetyckiej muzy i osobowości Dantego, jest także dla nas, franciszkanów, zachętą do odczytywania z wiarą i powagą naszej terażniejszości i do „umiejscowienia się” wśród tych, co przeżywają z zaangażowaniem (Wiara) i poezją (Nadzieja) Ewangelię Pana Jezusa, który jest nieskończoną Miłością.

Korzystam z okazji, aby podziękować Centrum Dantego Braci Mniejszych Konwentualnych i pogratulować prowadzonej działalności kulturalnej, która zrodziła się z inicjatywy fr. Severino Ragazzini (1920-1986)³ w dawnej prowincji bolońskiej i została zainaugurowana w Rawennie w przededniu siedemsetlecia urodzin Dantego Alighieri.

Kieruję moje błogosławieństwo do wszystkich, którzy w tę rocznicę pomogą nam pogłębić naszą wiedzę i nasz związek z tą tak wybitną postacią. Moim życzeniem jest, aby każdy z nas mógł „przejsć przez tak wiele ciemnych lasów naszej ziemi i szczęśliwie zakończyć nasze pielgrzymowanie w historii, aby dotrzeć do celu, o którym marzy i którego pragnie każdy człowiek: «Miłości, co wprawia w ruch słońce i gwiazdy» (*Raj*, XXXIII, 145)”⁴.

fr. Carlos A. Trovarelli

Fr. Carlos A. Trovarelli
Minister generalny

² PAWEŁ VI, *List apostolski w formie motu proprio „Altissimi cantus” z okazji siedemsetlecia urodzin Dantego Alighieri*, 7 grudnia 1965 r., dostęp na stronie internetowej: http://www.vatican.va/content/paul-vi/la/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19651207_altissimi-cantus.html.

³ Aby poznać historię Centrum Dantego Braci Mniejszych Konwentualnych, zobacz: <https://centrodantesco.it>.

⁴ FRANCISZEK, *Przesłanie do przewodniczącego Papieskiej Rady Kultury z okazji obchodów 750. rocznicy urodzin Dantego Alighieri*, 4 maja 2015 r. (na stronie internetowej: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2015/documents/papa-francesco_20150504_messaggio-dante-alighieri.html).